

1. UVOD

Kao rezultat Međunarodne monetarne i finansijske konferencije u Breton Vudsu (SAD) jula 1944. nastaju MMF i Svjetska banka, kao dio zajedničkih napora da se finansira obnova Europe nakon razaranja u Drugom svjetskom ratu, a i da bi se svijet mogao spašavati od budućih ekonomskih depresija.

Teži zadatak osiguranja globalne ekonomske stabilnosti pripao je MMF-u. Oni koji su sazvali konferenciju u Breton Vudsu, imali su na umu globalnu depresiju iz tridesetih godina 20. vijeka. Prije skoro tri četvrtine vijeka, kapitalizam se suočio sa najoštrijom krizom do tada. Velika depresija je tada zavladała i dovela do nezabilježnog rasta nezaposlenosti. Na vrhuncu krize, četvrtina radne snage u Americi je bila nezaposlena. Britanski ekonomist Džon Majnard Kejns, koji će kasnije biti ključni učesnik u Breton Vudsu, ponudio je jednostavno objašnjenje krize i odgovarajuće jednostavan komplet recepata za izlazak iz nje: odsustvo dovoljne agregatne tražnje objašnjava uzroke ekonomskog pada, te bi odgovarajuće politike vlada mogle pomoći da se stimuliše agregatna tražnja. „U slučajevima kada se monetarna politika pokaže kao neefektivna, vlade se oslanjaju na fiskalnu politiku, bilo putem povećanja svog trošenja ili putem smanjivanja taksu. Iako su modeli koji su podupirali Kejnsovu analizu bili kritikovani i dotjerivani, donoseći dublje razumjevanje zašto tržišne snage ne rade dovoljno brzo da prilagode privredu stanju pune zaposlenosti, ipak su bazične Kejnsove lekcije ostale validne.“¹

Zadatak Međunarodnog monetarnog fonda je bio spriječavanje pojave još jedne globalne depresije. Da bi se to postiglo vršio se međunarodni pritisak na zemlje koje ne daju svoj adekvatni udio u održavanju globalne tražnje dopuštajući svojim privredama da idu u recesiju. MMF bi obezbjeđivao zajmove onim zemljama kojima je to potrebno da bi održale likvidnost, zemljama koje se suočavaju sa ekonomskim opadanjem te nisu sposobne da stimulišu agregatnu tražnju svojim sopstvenim sredstvima.

U svom originalnom konceptu, MMF je bio zasnovan na saznanju da tržišta često nisu dobro funkcionisala- te da to može rezultirati ogromnom nezaposlenošću i daljem podbačanju i popunjavanju fondova potrebnih zemljama da bi ponovno uspostavile normalno stanje u svojim privredama. Dakle, MMF je bio osnovan s uvjerenjem da je potrebna *kolektivna akcija na globalnom nivou* da bi se održala ekonomska stabilnost, upravo kao što su Ujedinjene nacije bile osnovane da sprovedu kolektivnu akciju zarad obezbjeđenja političke stabilnosti. MMF je *javna institucija*, finansijski zasnovana na novcu poreznih obveznika širom svijeta. Od tada je bilo nekih manjih prilagođavanja, ali najvažnije razvijene zemlje „vode predstavu“, uz samo jednu zemlju, SAD, koja ima efektivni veto.

Tokom godina svog postojanja, MMF se značajno promjenio. Zasnovan na izvornom uvjerenju da su tržišta često loše funkcionisala, MMF sada uz ideološku osvještenost uzdiže ideju o tržišnog supermaciji. Zasnovan i na vjerovanju da je potreban međunarodni pritisak na zemlje da vode ekspanzivnije ekonomske politike da bi se stimulisala privreda- danas je tipično da MMF obezbjeđuje fondove samo ako se zemlje angažuju u politikama koje vode sužavanju prostora za ekonomsku aktivnost.

¹ Stiglitz Joseph, (2002.) Protivriječnosti globalizacije